

Buvo 1931 metų rudens semestras. Vincas paliko seserį Magdutę ir palaimintas universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dekaną Vinco Krėvės-Mickevičiaus gavo vieną semestrą atostogų išvykti į Europą pataisyti sveikatos. Aplankė Paryžių, Ženevą. Savo dekanui Vincui Krėvei laiškuose skundėsi, jog Europoje pragyventi sunku, brangu, orai atvėse, – tad ketinąs *dumti į Afriką*. Iš tikrųjų, matyt, sukosi mintys apie Afriką, nes keletą kartų ją mini, tačiau apsistojo Nijoje, sakėsi, suradęs ir tikrą vasarą, ir gamtos grožį. Mykolaitis turėjo tikslą ir galop jau buvo apsisprendęs jį įgyvendinti. Prieš išvažiuodamas papasakojo apie savo sumanymą Vincui Krėvei, vėliau sugrįžęs davė jam perskaityti „Altorių šešėly“ parašytąją dalį; šis profesorius buvo pirmasis kūrinio skaitytojas ir laimintojas, skatino rašyti toliau. Mat Putinas daug abejojo, svyravo, ar atskleisti kunigiško luomo paslapčių, ar išversti į viršų ir savo gyvenimą? Autorius suprato, jog kasa sau duobę, kad sukels visuomenėje daug prieštarų, šurmulio, tikriausiai ir pasmerkimo, artimiesiems suteiks didelį sielvartą. Ir kad nebus kelio atgal. O koks tas kelias į priekį – dar ir pats nebuvo iki galo suvokęs... Viskas tvyrojo dvejonų debesyse. Bet sprogimas jau užtaisytas, ir jo sulaikyti nebeįmanoma. Kažin ar Putinui buvo svarbus kieno nors patarimas – rašyti, nerašyti, išleisti? Mykolaitis turėjo stuburą, jeigu jau sugalvojo, apsisprendė – padarys savo. Uždaras, niūrokas suvalkietis gali paklaustyti, kas ką sako, palinkčioti galva, tačiau nė akimirkos neabejoti savo sumanymu, kuris jau išsiplėtojęs tūno viduje. Rašytojas su kitų patarimais į šonus nestriksėjo, ypač šiuo gyvenimo tarpsniu.

1932 metų pradžioje Putinas parvyko iš Nicos į Kauną, buvo romano „Altorių šešėly“ pirmąjį tomą pabaigęs, tad vieną dieną, grįždamas iš miesto, jis parnešė rašomąją mašinėlę

ir paprašė sesės, kad ši perrašinėtų jo tekstus. Reikėjo tuoj pat surinkti „Altorių šešėly“ parašytąją dalį ir atiduoti spaustuvėn. Pradžioje Magdutė iš lėto badė vienu pirštu, daug klysdama, vis ne tą ženklą paspausdama, abu su broliu iš to nuoširdžiai juokėsi. Tačiau pamažu ji įgudo. Ir jiedu ėmė lenktyniauti, kuris parašys greičiau. Vincas *kasdien parašydavo maždaug po septynis puslapius didelio, blokinio popieriaus. Taisydavo labai mažai. Parašęs tuojau atnešdavo man perrašyti.* O Medži perrašydavo mašinėle, kas sukurta vakar – tad kuris greičiau: ar autorius sukurs naują tekstą, ar ji perrašys vakarykštį? Dažnai laimėdavo brolis. Jis buvo darbštus, užsispyręs, ir romano tekstas tarsį spontaniškai veržėsi iš po plunksnos. Laisvadieniais, kai jų nuolatinė viešnia Emilija neidavo mokytojauti į gimnaziją, ji diktudavo Magdalenai, ir tuomet darbas būdavo gana spartus. O kai „Altorių šešėly“ pirmoji dalis jau buvo išėjusi ir siautėjo didžiulis susidomėjimas, skaitytojai nekantriai laukė tolesnio turinio, ragino, smalsavo, tad „Sakalo“ leidykla autorių skubino...

Vincas neaiškino, apie ką yra šis romanas, su siužetu Medži susipažino ji spausdindama, jau po kelių puslapių suprato, jog tekstas yra autobiografinis, nes atpažino tėviškės aprašymą, tėvų charakterius, Krušakalnį, pervadintą Aušrakalniu, jaunojo klieriko jausmus. *Nėra abejonės: brolis rašo romaną iš savo gyvenimo!* Perrašinėdama kitus tomus, Magdutė pastebėjo, kad autorius nutolo nuo savo gyvenimo, romane atsirado sugalvotų siužeto linijų, nors skaitytojai vis tiek užsispyrę viską tapatinė su Putino asmeniu. Sesei buvo įdomu, kodėl iš pradžių pagrindinis veikėjas buvo *Jonas Sėkla*, bet nedaug parašęs autorius nubraukė ir pakeitė – *Lindas Vasaris*... Gal su kuo tarėsi, gal kas tą *Sėklą* sukritikavo, gal pats persigalvojo... O ir pirmosios dalies pavadinimas iš pradžių buvęs lotyniškas „Introibo

ad altare“, vėliau nubrauktas ir pavadinta „Bandymų dienos“, o „Introibo ad altare Dei“ palikta kaip kūrinio moto. Įstrigęs buvo kunigui Mykolaičiui šis posakis, kurį šv. Mišių pradžioje pasakydavo kunigo padėjėjas – ministrantas: „Aš prisirišinsiu prie Dievo altoriaus“.

Tais pačiais 1932 metais Putinas išsinuomojo butą diplomato Juozo Purickio name Vaižganto gatvėje. Butas erdvus, pro langus matyti puikūs Kauno vaizdai, o ypač įspūdinga panorama per nuomininko kabineto langą. Bet ir kaina graži – per mėnesį keturi šimtai litų! Net ir profesoriui per didelė pinigai. Tad nuspręsta ieškoti subnuomininkų, kurie tik to ir laukė – tuoj pat čia atsikraustė bičiulė Emilija Kvedaraitė. *Ji užėmė valgomajam skirtą kambarį.* Šioji po kiek laiko priėmė artimą draugę poetę Salomėja, „išsivadavusią“ iš Lazdijų ir neturinčią kur pasidėti. Kadangi Salomėja Nėris tuo metu neturėjo jokių pajamų, tad Emilija sugalvojo planą ir prikalbino Putiną, atseit tegul poetė moko vokiečių kalbos sesę Magdutę, kuri kaip tik studijuoja germanistiką, tai būsiąs lyg savotiškas nuomos mokestis. Taip ir susiklostė, nors Medži nemėgo šitų Salomėjos pamokų, kurias mokytoja nusprendė vesti mieste. Jų metu juodvi pasipuošusios, pasipudravusios, madingai susišukavusios vaikščiodavo po Kauno centrą ir kalbėdavosi vokiškai. *Mudviem pritrūkdavo temų tiems pokalbiams.* Kartais Salomėja sugalvodavo ir kitokių užsiėmimų. Sykį ji nusivedė Magdutę pas fotografa, paprašė, jog šis padarytų jų nuotraukų filmą – kiekvienos po dvidešimt keturis kadrus, iš kurių vėliau būtų galima išsirinkti geriausius. Abi sukiojosi, visai pozavo: ir besišypsančios, ir susimąščiusios, ir vienplaukės, ir su baltomis beretėmis, bet, kai po savaitės atėjo peržiūrėti ir užsisakyti

nuotraukų, užteko peržvelgti negatyvų juosteles, kad Salomėja pasakytų – *visose aš tokia baisi...* Ir neužsisakė nė vienos fotografijos. Vis dėlto keletas tų nuotraukų išliko – ak, kokios jaunos, kokios gražios!

Sutinkant Naujuosius – 1933 metus, atsitiko nenumatytas įvykis, kuris sustabdė linksimą namų gyvenimą, pertraukė „Altorių šešėly“ rašymą, nors vėliau autorius prisipažino, kad sirgdamas antrąją dalį „parašė“ mintyse... Būdamas nuo jaunystės silpnokos sveikatos, Putinas turėjo į ligas įdomų požiūrį, jau į senatvės laiką sakydavo, kad liga ne visada trukdo dirbti, galima šį tą parašyti ir lovoje gulint, ir mintyse sukurti, o paskui užrašyti. *Liga padedanti žmogui atitrūkti nuo žemės, nusimesti materialų apvalkalą ir atsidėti dvasios darbui...* Žinoma, jokios ligos jis neaukštino, greičiau šios mintys buvo lyg paguoda.

Vinčą užklupo netikėta liga: juodavo akyse, kilo temperatūra. Iškviestas gydytojas Finkelšteinas, ligonį apžiūrėjęs, patyrinėjęs, pranešė: *lengvos formos vidurių šiltinė. Tai sunkiai gydoma ir greitai užkrečiama liga.* Bet į ligoninę guldyti daktaras nepatarė, galima slaugyti ir namuose, atsiuntė patyrusią vienuolę seselę, o ji naktimis užmiega ir netgi knarkia, neleisdama slaugomajam pailsėti. Buvo nuspręsta, jog ligonį slaugys Medži ir Ly – pasikeisdamos. Liga užsitęsė iki vėlyvo pavasario, Putiną baisiai išvargino, jis sulysio, suseno, užsiaugino barzdą. Vieną kartą Magdūtė brolių nulydėjo į kliniką pasidaryti plaučių rentgeno nuotraukos, išlindusi medikė sako – *dabar jūs jau galite eiti pas savo tėvelį...* Ši sunki, pavojinga liga dar labiau suartino visus tris: Vinčą, Emiliją ir Magdalena, nes niekas, išskyrus daktarą, jų negalėjo nei lankyti, nei pagelbėti – šiltinė užkrečiama. Merginos įsisuko ir į Mykolaičio kūrybos problemas. Išėjęs

romano „Altorių šešėly“ pirmasis tomas sukėlė įvairiausių nuomonių, palankių ir piktų, nepritarančių ir giriančių, plaukė srautas laiškų, kuriuos skaitydavo ir aptarinėdavo visi trys. Jei ne liga, rašytojas tikriausiai tūnotų savo kiaute, vienas tyrinėtu tuos laiškus, kankintųsi ar džiaugtųsi, tačiau ligos bejėgystė atleido įtampą, suformavo savotišką atvirumą... Vieną dieną Magdūtė mato – pas brolių ant stalo guli knyga „Vaižganto gyvulėliai“, sugavęs jos žvilgsnį, su entuziazmu aiškina, jog štai gavęs dovanų Juozo Tumo-Vaižganto knygą su mielu įrašu: *Putine, į Tavo sensaciją atsakau gyvulėliais – jie irgi duoda temų ir pinas į žmogaus gyvenimą. Rašyčiau ką-ne-ką ir nauja. Tebesu „Neišeinamas“ – pasirodyk pirmas, jei jau pajėgi oro gerti. Mylėdamas Tave Vaižgantas. 1933.III.16.* Mykolaitis šypsosi, laimingas – kiti kunigai puola, o šis klasikas jį palaiko, tik, deja, pats sunkiai serga. Išties po pusantro mėnesio Putinas jau keliaus paskui Tumo karstą. Ak, tas Vaižgantas – nė vieno jis nepasmerkė! Kai dar studijuodamas Vincas laiške Vaižgantui pasiguodė nenorįs būti kunigu, *valkioti* sutanos, tačiau viską mesti neturįs jėgų – *kaip gyvenimas stums, taip ir eisiu*, klasikas net pyktelėjo, jį išbarė – *bent apsimesti norėčiau, jog mes gyvenimą stumiame*, kad nereikia pasiduoti, *kitai neteksime energijos*. Juozas Tumas romaną „Altorių šešėly“ vertino kaip pirmąją europinio masto knygą.

Po ligos Mykolaitis vėl nuniro į kūrybinę vienatvę, išėjo dar du „Altorių šešėly“ tomai. Ir vieną kartą, susikrimitimo valandą, kad jo romano nesupranta nei kritikai, nei skaitytojai, seseriai prasarė: *jei galėčiau, tai dabar visus „Altorių šešėly“ egzempliorius surinkčiau, sukraučiau į krūvą ir sudeginčiau...* Gal tokia rezignacija paliko nuostatą – neleisti šio kūrinio nei vaidinti, nei ekranizuoti. Tikriausiai autorius bijojo subanalinio – juk jautri tema. Tačiau, kai 1935 metais, po knygų rinkimų,

paaikškėjo, jog populiariausia ir geriausia metų knyga labai didele persvara išrinkta „Altorių šešėly“, autorius aprimo, nors jautė, kodėl romanas toks populiarus... O tų atsiliepimų buvo įvairiausių: esą, kad Mykolaitis metęs kunigystę, tai mažiau padaręs žalos katalikų bažnyčiai, didesnę žalą padarė romanas „Altorių šešėly“, jis parodė *kunigus lyg veidmainius – prie altoriaus meldžiasi, o jų jausmai ir mintys kur kitur*. O Dievulėliau, tada, kai išėjo šis romanas, jį perskaityti kiekvienam, bent šiek tiek mokančiam skaityti, buvo būtina! Kauno inteligentija, studentija šlavė iš knygynų, graibstė knygą vieni kitiems iš rankų, netgi skaitė garsiai, susibūrę grupėmis, iš karto ir komentavo, ieškojo prototipų, autorių tapatino su Vasariu, Aukšę su Emilija... Magdūtės draugės irgi prašydavo knygos, juk ji tikrai gali paskolinti, smalsaudavo, ar jau rašo antrąją dalį, gal ji žinanti tolesnį turinį? Drąsesnės merginos spausdavo į kampą klausinėdamos, ar brolis čia tiksliai aprašęs savo gyvenimą? Tačiau sesuo niekada tuo nepiktnaudžiavo ir nekommentavo, išsisukdavo, Putino kūrybos neišduodavo. Galop ką ji galėjo išduoti – autorius juk nesidalino su Magdalena kūrybos paslaptimis.

Sveikdamas Putinas siekė kuo ilgiau užsibūti gamtoje. *Ak, kaip aš laukiau tavęs, pavasari! / Su glostančiais vėjais, su šniokščiančiom upėm, / Su laisve plačia ir mėlyna!* Rašytojas išeidavo į Ažuolyną pakraščiuokais pasivaikščioti – barzdotas, su lazdele, jo niekas nepažino, nekalbino, grįžęs juokdavosi, kaip įdomu, kokia laisvė, kai nepažįsta... Ramus ir santūrus profesorius mėgo stichijas. Jaunystėje paklajodavo per pūgas, vėjus, liūtis, o vėliau, sulaukęs brandaus amžiaus, naktį atsikėlęs klausydavo, kaip trunkosi perkūnas, stebėdavo, kaip žaibuoja, kaip šniokščia lietus, kaip sukuriuoja sniegas – jam didžiulį įspūdį

darė *gamtos gainalų jėga...* Beje, Vincas, būdamas jaunas ir sveikas, rodėsi gana greitos eisenos – iš tolo namiškiai atskirdavo, jog ten toluomoje jau jis pareinąs. Ta eiseną paveldėta iš motinos Magdalenos. Kaune gyvendamas mėgo ilgus maršrutus po keliolika kilometrų – tiltu per Nemuną iki Napoleono kalno arba į kitą pusę, kur patogu žingsniuoti ir gražūs vaizdai. Vieną vakarą, jau beveik su tamsa grįžęs iš pasivaikščiojimų, dar nenusirengęs apsiausto, Putinas priėjo prie rašomojo stalo, išsitraukė naują pusstorį sąsiuvinį, pasilenkė ir kažką užrašė, tada atsisuko į seserį ir paprašė – pažiūrėk į termometrą, kiek dar laipsnių šilumos? Magdutė gūžtelėjo pečiais, atsidarė langą, dirstelejo, pasakė... Taip prasidėjo „Meteorologiniai užrašai“, kuriuos šis gamtos tyrinėtojas rašė beveik dvi dešimtys metų. Įrašėliai labai trumpi, tvarkingi, kartais gamta stebima ir fiksuojama kiekvieną dieną, kartais su ilgesniais tarpais. Pažymėta, kiek temperatūros ir vienas ar du apibūdinantys žodžiai – tikslūs, taiklūs, vaizdingi. *Žvarbus vėjas./ Atolydis./ Lietus./ Rūkas./ Pusiau saulėta./ Medžiai apšarmoje./ Apsiniaukę./ Gražu./ Giedra./ Pusiau giedra./ Karšta, tvanku./ Diena bjauri./ Dargana./ Žvarbu./ Snaigioja./ Pūga./ Smėlio uraganai./ Smulkus sniegas./ Žiauriai šalta./ Pusgiedra./ Tylu./ Vasariška./ Kruša./ Su pragiedruliais.* Tik retkarčiais įterpiamas koks informacinis ar emocinis trumputis sakinytis. *Vanduo upeliais čiurškia./ Be apsiausto išeit negalima./ Be paltų./ Neša Nemuną./ Reikia lietaus./ Kūrėm krosni./ Neišbrendami purvynai./ Labai šalta žiema.* Paminėti ir du paukščiai, matyt, Putinui, kaimiečiui, patys svarbiausi. Keletą kartų pažymėta: *čiulba vyturiai.* Šalia orų parašoma: *Vėlykos*, o per vėlyvas Vėlykas rašo – *girdėjau gegutę.* Tik vieną vienintelį kartą – virš 1947 metų gegužės antrosios orų – papildomai smulkiu šriftu išpraustas liūdnas

įrašėlis: *4 v. mirė Cvirka...* Kai sesuo jau buvo seniausiai nutolusi į Vakarų, brolis dar daug metų teberašė šį fragmentišką orų dienoraštį. Jam buvo įdomu sekti gamtą, tie orai – tik pačiam sau užduotis, su niekuo nesusijusi, niekieno nestebima. Emilija matė šiuos vyro užrašus, bet visai nesikišo ir nelabai suprato, kokių tikslų jis šias pastabas užrašinėja – žaidimas... Bet Mykolaitis rašė ir aną – kitą tikrą „Dienoraštį“, įdomu, jog ir jame dažnos dienos aprašo pabaigoje konstatuojama orų padėtis, išdėstomos nuo orų priklausomos visokios situacijos: ar reikia kurti krosnį, kiek dar beturį malkų, kaip veikia dideli šalčiai... Putinas visą gyvenimą išliko kaimo, tiksliau gamtos žmogumi. 1963 metų rugsėjo trečios dienos „Dienoraščio“ lapelyje klasikas prisipažįsta: *gamta man gyva, su manim jaučianti, lūndinti, mane guodžianti. (...). Tie, kurie kėsina ištrauti iš žmogaus išgyvenimų animistinį visatos pajautimą, skriaudžia žmogų, siaurina, susina jo pasaulį, jo dvasinius polėkius.*

Pasveikęs profesorius Mykolaitis grįžo į universitetą. Jis jau buvo perėjęs iš Teologijos-filosofijos fakulteto į Humanitarinių mokslų fakultetą, atsisakęs „Židinio“ redaktoriaus pareigų. Šitaip tolo nuo kunigystės, pasirinkimo kančia draskė širdį – jis žinojo, kaip įskaudins artimuosius, kokį skersvėjį sukels bažnytinei valdžiai, koks sproginimas bus visuomenėje, bet tas laikas po truputį artinosi. *Kaip alkanas aras iš griuvančio liždo / Aš vežiu į savo paniekintą buitį; / Nei džiaugsmo padangiu, nei žemės vilioniu, / Nei skaudamą gelą iš sielos išguiti...* Atėjo 1935 metų vasaros atostogos. Magdutė, kaip visada, buvo numačiusi didžiąją jų dalį praleisti Pilotiškėse pas tėvus, tačiau Emilija jau iš anksto užsiminė, kad Putinas išnuomojęs Palangoje nedidelę vilą ir kad jie šią vasarą visi turį ten nuvykti, pailsėti,

papramogauti. Tie visi – dar ir Emilijos sesuo Eugenija. Ir virėja Kazytė keliavo kartu. Kai džiaugsmingas entuziazmas kunkuliavo, kai buvo kraunami lagaminai su visais *parėdais* ir dėžės su ilgai negendančiu maistu, kai jau reikėjo vykti į stotį, staiga Emilija pareiškė, kad jiedu su Vincu *dar turi vieną kitą reikalą atlikti Kaune, atvažiuosią po kelių dienų...* Jautri seseriška Magdalenos širdis tarytum nujautė, jog kažkas turi įvykti, kažkas labai svarbaus. Ji girdėjo gan keistų užuominų iš panelės Emilijos, bet vis praleisdavo pro ausis, nes įsigilinti dar nenorėjo. Matė, kad jų buto subnuomininkė šį pavasarį buvo paslaptingesnė, mažesnė, kartais kalbėdavo *apie katalikiškos kunigystės nesuderinimą su natūraliu žmogaus gyvenimu*, siuvosi naujų suknelių, tarėsi su Medži, kuri labiausiai tinka. O kai ši paklausė, kokiai progai Ly ruošiasi, tik šyptelėdavo – gi daug tų progų, juk vasara, Palanga. Sesė nežinojo, net neišsivaizdavo, kokius ten reikalus jiedu gali su Vincu tvarkyti, lyg nebuvo tų reikalų – gal šiaip norėjo dvišepabūti, be visos maišaties, be pašalinių. Neseniai poetas sukūrė eilėraščių apie pavasarį, šis tekstas irgi kėlė įtarimų. *Krutinėj – ak! saldu ir šilta, / O galvoje taip pasakiškai keista, / Lyg eitum kažkur per savyruoklį tiltą, / Kur vien palaimintiems praeiti leista.* Juk jo eilėraščiams nebūdingas toks džiugesys, vis sielvartas, prieštaros, *pesimizmo himnai...* Tad kol kas poilsiautojos be jų pasiekė Palangą, lepinosi kurorto malonumais, pasipuošusios vakarais žingsniuodavo ant tilto. Magdalena – Suvalkijos lygumų vaikas, užaugusi be vandens, be ežerų, tik su pelkių ir miškų kvapais, ilgai žiūrėdavo į jūros tolius ir vis negalėjo atsigržėti...

Vieną pavakarę merginoms grįžtant iš paplūdimio, prie tilto pasirodė keletas pažįstamų iš Kauno, jie mojavė, vienas

iš vyrukų pašaipiai sušuko: Magdut, sveikinu, broliene turil Mergina suraukė kaktą, skėstelėjo rankomis – ji dar nieko nežinojo. Ką – tu nežinai, kamantinėjo draugužiai, jūs gal mešku miegu prisnūdote, juk laikraščiai rašo, kad 1935 metų liepos aštuonioliką dieną Rygoje civilinėmis jungtuvėmis sutuokti lietuvius rašytojas profesorius Vincas Mykolaitis-Putinas ir panelė Emilija Kvedaraitė. Ir metai paminėti – jai trisdešimt ketveri, jam keturiasdešimt dveji! Dar paminėta, jog Mykolaitis prieš sutuoktuves atsisakė kunigystės. Netiki, žiūrėk, pati paskaityk – kažkuris iš vaikinų ištiesė laikraštį, o jame jau buvo apibraukta žinutė. *Paskaičiusi, pajutau svaigulį, akys pritemo... Vadinasi... – įvyko tai, ko buvo bijota...* Magdutė ėjo kartu su Emilijos seserimi Eugenija, kuri tikriausiai labiau džiaugėsi, bet abi tylėjo, o grįžusios rado naujosios Mykolaitienės laiškėlį: *Kaip žinote, mudu su Vy susituokėme. Esame labai laimingi. Atvykstame pas jus. Pasikalbėsime. Ly.* Jiedu atvyko, bet Medži nepuolė ant kaklo nei broliui, nei jo žmonai, ji elgėsi tarsi nieko nežinotų. O Emilija, negirdint vyrui, pasakojo apie vedybas, ištraukė vestuvinę nuotrauką, kurioje ji laiminga šypsojosi, dailiai pasipuošusi, įsisegusi madingus kabančius auskarus, šalia ir Putinas atrodė šiek tiek atsipalaidavęs. Magdutės mintys sukosi apie namus, tėvus, ypač motiną – kaip jie atlaikys netikėtą naujieną? Tėvų jai buvo labiausiai gaila – lyg per kaladėlių žaidimą – jų trapus vilčių ir svajonių rūmas sugriuvo... *Aš klausiausi be didesnio susidomėjimo, jaučiau širdyje kažkokį spaudžiantį kartėlį, visas atrodė taip nenatūralu, taip svetima...* Apie savo santuoką brolis jai nepasakė nė vieno žodžio. Vėliau sesuo dažnai pasvarstydavo, jeigu nebūtų atsiradusi ši *lemtingoji moteris*, gal Vincas būtų išlikęs kunigystėje, nors ir dvejonėse, ir kančiose, prieštarose, – bet išlikęs...

Tą vasarą Palangoje lengvo kurortinio buvimo taip ir nepavyko pagauti. Emilija ir Putinas eidavo pasivaikščioti dviese, žmona didžiavosi ir buvo laiminga, o vyras visai nenorėjo sutikti pažįstamų, kurių kurorte visada būna, netroško jokių sveikinimų, nei pašaipių, nei draugiškų žvilgsnių, tenorėjo, kad visi juos paliktų ramybėje. Tačiau turėjo su aplinka susitaikyti, juk po tokio skandalingo įvykio – kunigo vedybų – neišvažiavo į kokį tolimą kaimą, į užkampį, o atvyko tarsi pasirodyti į pilną pažįstamų ir nepažįstamų žmonių kurorto šurmuli. Kažin kodėl jaunieji nepaspruko per medaus mėnesį į užsienį, juk turėjo galimybes iš Rygos patraukti giliau Europon, leisti publikai nurimti, bet jiedu iš karto išoko į liežuvių gyvatyną... Tad arba jie – Emilija, Magdutė, Eugenija ir Vincas – kuo nors užsiimdavo nuomojamos vilos sode, arba Putinas užsidarydavo kambaryje... Jo santūrumas, uždarumas, jautrumas su santuoka niekur nedingo – atvirksčiai – viskas dar labiau komplikavosi. O ir Magdutė Palangoje neturėjo ramybės: sutikdavo daug savo draugių ar brolio pažįstamų, kai kurios merginos jai į akis pasišaipydavo: gi ne gražuolė profesorius išsirinko, tokia lyg *pilkas žvirblis*, ar jam tinka, ar bus kūrybos įkvėpėja? Kiti stebėjosi – Kvedaraitė *turinti būti labai drąsi*... Ką galėjo sesuo komentuoti – patylėti, ir tiek. Tad Palangoje po santuokos jiems visiems teko nemažai žaibų ir griausmų atlaikyti. Žinoma, jaunamartė nieko nepaisė, ji didžiavosi ir buvo išties laiminga. Iš jų visų tuomet vienintelė atvirai laiminga! Tąsyk grįžusi į Kauną Magdalena Mykolaitytė parašė eilėrašį „Vasarai praėjus“, kurio pirmasis posmelis buvo šiek tiek nerimastingas: *Mes tik ką sugrižom iš balto pajūrio. / Sugrižom nuo saulėtos jūros krantų. / Ir gaila. Ko gaila – mes patys nežinom, / bet gaila, kaip vaikui atimtu žaislu...*

Tačiau priimti Emiliją kaip broliene Medži nebuvo sunku, juk juodvi seniai pažįstamos ir jau neblogai susidraugavusios, tad ir broliui Vincui nekilo keblumų, kaip suderinti šias moteris – seserį ir žmoną. Kol kas niekas ir nesikeitė, jie gyveno kaip gyvenę tame pačiame Purickio namo bute, Magdūtė ir toliau turėjo savo kambarį, tik dabar ji daugiau bendravo su draugėmis, gerbė jaunavedžių privatumą ir laisvę. Emilija, kaip praktiška moteris, pradėjo dairytis savo būsto, ir šeima nusprendė Vincui priklausančiame žemės sklypelyje statydin-
tis namą.

Profesorius, nors ir nukildamas su savo mintimis į padanges, vis dėlto turėjo stiprų suvalkietišką žemės geną. Kai jiedu su Magdute atsikraustė į Purickio namą, į Vaižganto gatvę, atsiradus galimybėms, susitaupęs kiek pinigų, tos pačios gatvės apačioje Mykolaitis nusipirko nedidelį žemės sklypelį. *Tad visą mūs laimę ir džiaugsmą / Pavasario žemė savy išmaitino – / Diegais išsprogdino, žiedais išžydėjo.* Kaip tikri žemdirbiai Vincas ir Magdalena džiaugėsi savo žemele, lentomis ją aptvėrė, pasidarė į pietų pusę suoliuką. Nusprendė pasėti gėlių, pasodinti jurginų. Kapstinėti lysveles, šį tą sėti ar sodinti kartu patikdavo ir panelei Emilijai, ji mielai darbavosi, nes ant suolelio sėdėdavo Putinas, juokaudavo, „komanduodavo“ merginoms, žavėjosi žiedais. Dažnai profesorius čia atkildavo vienas, nuo visų pasislėpdavo už aukštos lentinės tvoros, rašydavo, skaitydavo, vienumos jis troško kaip oro. Paskui jie sugalvojo pasisodinti po lysvę daržovių ir braškių. Tik kartais neatsirasdavo kam ravėti – vasarą visi išsiskirsto kas kur, o po mėnesio kito – vien metrinės piktžolės. Bet tokios žemdirbiškos „nesėkmės“ būdavo paverčiamos juokais. Tačiau po Vinco ir Emilijos

santuokos juokų šiuo klausimu nebeliko. Gyventi brangiai nuomojamame bute neapsimokėjo, ir jaunavedžiai nutarė šiame sklype imtis statybų. Taip ir įvyko – jau 1937 metais Mykolaičiai apsigyveno savo name. Magdalenai, dar nesukūrusiai šeimos, čia taip pat buvo skirtas kambarys. Emilija turėjo ir virėją, ir mergaičių, su uniformomis nešiojančių į stalą, kai lankydavosi svečių. Šeimos laimė šypsojosi, tačiau palikuo- nių jaunieji vis dar nesilaukė. Kas šiandieną galėtų pasakyti, kodėl viskas taip susiklostė?.. Po daugelio metų Mykolaitienė prasitarė, kad Vy vaikų kaip ir nenorėjo, jis tetroško ramybės savo kūrybai. Jos vyras – nepataisomas vienišius – gal ir nekėlė tokių klausimų. Tačiau štai Magdutės dukrelę Rasą dėdė mylėjo be galo, apie ją parašė, jog ji esanti Slavėnų šeimos ateitis ir viltis...

1939 metų rudenį visi įsitempę laukė, ar bus gražintas Lietuvai Vilnius. Buvo spalio mėnuo, Putinas vaikščiojo pablyškusių veidų, vakarais visi apie tai pakalbėdavo ir vėl nutildavo, nekalbūs profesoriai namuose nesileido į ilgus svarstymus ir aptarinėjimus. Žmonės jautė kylančią karo grėsmę, Lenkija jau užpulta, aplink tvyrojo vien neramumai. Pagaliau Vilnius gražintas! Tad vieną popietę brolis parėjo pietų, ant stalo tėkštelėjo „Lietuvos aidą“, nieko nesakė, Magdutė jausdama, kad jame kažkas yra, atsivertė, o ten išspausdintas Putino eilėraštis: *Ta rudenio diena – pilka, lūdna, šaltoka, / Ir debesys žemai su vėju iš rytų. / /.../ Tokią tai dieną, Vilniau, Trijų Kryžių soste, / Tu mums pro ūkanas iš tolo sušvitai...* Šitas eilėraštis taip ir liko „Lietuvos aide“, sovietmečiu nė karto nebuvo išspausdintas.